

ACC. N:R

M. 9828: 1-4 (folio)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLandskap: *Skåne*Upptecknat av: *Olof S. Eriksson*Härad: *Albo, Järrestad*Adress: *St. Öganäs*Socken: *St. Olof, Fågeltofs, Gladsax*Berättat av: *Cecilia Nilsdotter*Uppteckningsår: *1945.*Född år *1859* i *Gladsax**Björllap och bröllopsreder.**s. 1-4.**LuF. 52.*

Uppteckningar för Lunds universitets folkminnesarkiv. Nr 52.

Genom Olof S. Eriksson. Höganäs. November 1945.

Bröllop och bröllopsseder.

I. Bröllop i S:t Olofs socken, Albo härad, omkring år 1871.

Uppgifter lämnade november 1945 av änkan Cecilia Nilsson, ^{dotter} S:t Olof, född 1859 i Gladsax socken men uppfostrad hos morföräldrarna Magnus Wedberg och hans hustru Sissa i kronorusthållshemmanet Ljunglyckorna i S:t Olof. / Min moster /.

Celia var med på bröllopet och då 12 år gammal. Ett par andra småflickor, mina fastrar Bengta och Anna, var också med på bröllopet.

Det var den rike bonden och nämndemannen Per Månsson, nr 10 Raskarum, och hans hustru Christina, född Wedberg i Ljunglyckorna, som gifte bort sin 20-åriga /?/ dotter Johanna med hennes kusin bonden Per Arvidsson i Rönnebröd, S:t Olof.

Det blev ett stort bröllop med stass till S:t Olofs kyrka, tre spelmän och dans i bröllopgården två dagar och i de nygiftas hem den tredje dagen. / Cecilia hade sänts till bröllopgården av sin mormor Sissa i Ljunglyckorna för att överlämna en brudgåva, en "bringare". I sinom tid blev Celia gift med Per Månssons son Nils i dennes andra äktenskap. De båda var i ~~släkt~~ släkt: Nils' mor Christina var halvsyster till Celias morfar Magnus, och än mer: Christinas mor Kjersti var syster till Celias mormor Sissa. Detta egendomliga släktskapsförhållande förklaras därav att Magn^s Wedberg gifte sig med Sissa några år, efter det hans fader Christian Wedberg ingått sitt tredje äktenskap, med ^{närsläkt} Sissas syster Kjersti. Min egen far och mor ^{var} avkomlingar av Christian - Kjersti och Magnus-Sissa i samma led som Nils och Celia. Här togs på den tiden gifte inom släkten. /

Bruden Johanna i Raskarum fick dyrbar hemgift: stora packkistor fulla med silver, dynor och linne. Hon, Johanna, var - såsom jag själv minns henne från slutet av 1890-talet, och tills hon dog år 1930, en storvuxen och ovanligt ståtlig kvinna.

Moster Celia berättar om bröllopet sålunda :

Bruden hade svart klänning, Brudslöja var troligen ännu icke kommen i bruk.

/ Min moster ~~Fr~~ Botilda ^{med frihet} gifte sig i S:t Olof eller i Gladsax troligen år 1874, och hon hade ljusblå klänning och slöja. /

Johanna hade i stället för slöja "la" /~~la~~/: vita sidenband med invävda röda och gröna blommor, omkring 60 cm långa och 4-5 cm breda samt fästade i kransen som bruden bar på huvudet, och hängande fritt nedåt ryggen.

Äreport var rest över inkörseln till den fyrlängade kringbyggda gården. Över ytterdörren till boningslängan var "mejat". På trappan stod tre

spelmän, fiolspelaren Ekelund från Greflunda, vidare en flöjtblåsare och en käarinettblåsare, och spelade, när gästerna anlände. Gästerna trakterades först med ett glas vin, och därefter, medan samlingen skedde, bjöds på kaffe. Brudföljet åkte i stass till kyrkan. I första vagnen åkte spelmännen, och närmast därefter följde brudparets vagn.

/När jag själv år 1902 åkte i bröllopsprocession ungefär samma vägsträcka, avlossades bösskott som hederssalut för brudparet. Salutgivaren höll sig dold bakom en gårdsgård nära vägen. Hästarna blev skrämda, men ingen olycka inträffade. Bruden var då vitklädd och bar krona och slöja. Liknande hade jag bevittnat på Baskemölla omkring tio år tidigare. Men jag såg också på Baskemölla omkring 1894 en brud, klädd "kulört" och utan krona och slöja. Anledningen därtill angavs, att bruden varit gift tidigare och därför icke fick ha krona. Jag såg på Baskemölla / 1894 / ett brudfölje, som "stassade" genom fiskeläget. Först leddes spelmannen, den blinde flöjtblåsaren Jöns från Rörum, som utförde musik under vandrigen, och efter honom följde närmast brudparet och sedan gästerna, alla "arm i arm". /

Framkomna till S:t Olofs kyrka ställde sig musikanterna på kyrktrappan och "spelade brudföljet in i kyrkan".

Vid kyrkan var rest äreport, och vid altaret var pyntat med blommor och "grant" - troligen blommor och rosetter av olikfärgat papper. / Vid min konfirmation i S:t Olofs kyrka 1897 hängdes över altaret en krona, tillverkad av papper på metalltråds-stomme. *Vi konfirmerade hade själva bekantat honom. Liknande krona hängdes över altaret i Baskemölla folkskola omkring 1894. m. v. v. v.*
Det fanns tärnor och marskalkar. Efter vigseln tågade brudföljet i stass ut till vagnarna och åkte därefter tillbaka till bröllopgården.

/Moster Celia meddelar följande, som gällde bröllop i allmänhet i hennes ungdom:
Brudgummen följde själv bruden till altaret.
Vigselring - ibland med infattade granater - brukades men icke alltid.
Den kunde vara av annan metall än guld, t.ex. av silver.
Vigselring lånades ibland. /

Magnus Wedberg, född 1799 i Ljunglyckorna, gav sin brud Sissa Nilsdotter, en vigselring av guld, mycket stor och med infattad stor, fyrkantig, platt och mörkröd sten. Utanpå ringen finnes - ty ringen är ännu i släkten - brudens och brudgummens initialer inristade. /

Musikanterna skyndade i förväg från kyrkan och till bröllopgården, där de på trappan mottog brudföljet med musik.

Så bänkade sig brudparet och gästerna vid långbord, där mängder av mat och brännvin serverades. Man trugade inte till bords. Gästerna placerades efter rang och värdighet. Brudens föräldrar, den "tjocke" nämndemannen Per Månsson och hans hustru Christina, satt vid brudparets bord.

Till bröllopet hade slaktats flera ⁽²⁾ stora kreatur. Gästerna hade med sig förning: smör, gröt, spettkakor, sockerkakor o.s.v.

Men glädjebägaren grumlades.

På första bröllopsdagen fick brudgummen blodstörtning, och tre veckor senare var han död. Hans båda systrar, Augusta / gift med Nils Wedberg, son av Magnus och Sissa / och Eva / gift med Ola Andersson på Östaröd / dog i "lung-

sot", också de som nygifta.

Per Arvidsson testamenterade åt sin brud Johanna sin gård i Rönnebröd med allt, vad till denna hörde.

Johannas mor ordnade innan långt nytt giftermål för dottern, som då fick flytta in i en mycket stor gård i Rörum. / Agator - senare Nyhem/.

Men Christina - hon tillhörde ju den viljestarka Wedbergiska släkten - ordnade också annat. Hon hade gift sig 1842 och fått i äktenskapet åtta barn. Arvid var äldsta sonen. När hon nu lyckats ^{so väl} placera dottern Johanna i Rörum, så behövde Johanna icke längre gården i Rönnebröd; den blev såld till Arvid. Nu skulle Arvid ha ett gifte.

"Han for med häst och vagn byarna runt och friade men med dålig tur", heter det. Då träffade modern Christina överenskommelse med systemen Bolla - förresten min farmor - att Arvid skulle gifta sig med kusinen Tilda, Bollas dotter bland åtta syskon. Men skulle Tilda få nämndemannens / och Christinas / - ~~dotter~~ son, så måste hon av sitt blivande arv genast utfå 2000:- kr; vilket också skedde. Arvids och Tildas bröllop varade i åtta dagar. Ett nytt fall av ingifte i släkten - ett fall bland flera. Arvids yngsta syster dog i lungsot omkring år 1892; följande år dog hans hustru Tilda i samma sjukdom 44 år gammal. De hade fyra barn - fysiskt och psykiskt alltför svaga för denna världen. / I min mycket talrika släkt har, så vitt jag vet, knappast andra än dessa nämnda dött i tuberkulos /.

Brudsilver.

Sissa, född 1804 i Kvärrestad, blev gift med Magnus Wedberg i Ljunglyckorna, S:t Olofs socken. Hon var klädd i eget brudsilver". Sådant kunde alltså ibland lånas: halsslås, 12 silverknappar i tröjan, halsknappar, halskjedja.

II. Ett bröllop i min morfars fädernegård, Stora Toppem, Fågeltofta socken, Albo härad. den 21/7 1876 kl 3 e.m. - enl. ett bevarat bjudningskort.

Dottern Ingar höll bröllop med Lars "Mäster" - de blev föräldrar till Nils Larsson på Dala, den icke obekante "jordbruksapoáteln".

Uppgifter av Celia, född 1859.

Detta bröllop var likt det i Raskarum nr 10. Varade i två dagar i Toppem. Den tredje dagen flyttade bruden till brudgummens hem i Månslanda. På bröllopet förekom spel och dans. Brudens hemgift bestod bl.a. ~~av~~ en myckenhet av blankpolerade kärl av malm, mässing och koppar.

III. Ett bröllop i Visänga, Lövestads socken, Färs härad. Hölls 1/6 1866.

Bonddottern Elna / kusin till min mor på fädernet / bortgiftes med bonden Måns Wedberg, Ljunglyckorna, S:t Olof, född 1834 / morbror till min mor. Äktenskapet stiftat av ^{Måns' syster,} min mormor /.

Cecilia berättar.

Bruden hade "la" / band hängande från kransen och nedåt ryggen /. Men här var dessa la tillverkade icke av siden utan av - "cikoriapapper". Brudens mor Kirstena förvarade sockerförrådet i kjortellomman och plockade upp ur fickan de små sockerbitarna och lade i sockerkaret, lite då och då under bröllopfesten. Här sparades på allt.

Bruden medförde till Ljunglyckorna kontant 3000:- kronor. Men Måns Wedberg hade räknat med en bättre hemgift. Det hände att, när han fått en tår för mycket, kunde han yttra: "Ja' har gift mej fattet å fult".

(Brudint; var troligen en citat, som han använt, bland många.)

IV. Vid ett bröllop i Baskemölla, troligen 1870, dansades så flitigt, att t. ex. min far slet upp ett par nya stövlar.

V. Vid ett bröllop i Ljunglyckorna troligen 1871 blev både brudgum och gäster betydligt berusade. På skämt gick ett par av brudens svågrar med bruden in i "brudkammaren", och när brudgummen helt naturligt ville sluta sig till sällskapet, blev han helt enkelt uteläst. Kan någon undra över att brudgummen råkade i stridshumör? Hans tre bröder slöt opp vid hans sida. Emot dessa stod brudens svågrar, varav en, gift med brudens tvillingsyster samt sjöman från Baskemölla, utropade: "Ta hit Svenssarna, så ska ja' slänga a dom i gödselhögen, så där ska inte ble en droppe au dom".

Den ryske författaren Ilja Ehrenburg skriver i "Nyheter från Sovjetunionen" d. 10/10 1945 från ett besök i Rumänien sommaren 1945: "Jag råkade komma med på ett riktigt bondbröllop. En gran med upphängda bröd och med små flaggor bars i procession, man drack plommonvin ur brokigt målade träkannor."

/ Olof S. Eriksson.